

Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS/
Oarje-Finnmárkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO

Rapport

Eierskapskontroll

Hasvik kommune

2019

For kontrollutvalget i Hasvik kommune

Journalnr.: 2018/13031-4

Arkivkode: 4/1 03

Registrert:

INNHALDSFORTEGNELSE

0. SAMMENDRAG	5
0.1 Bakgrunn for prosjektet	5
0.2 Funn og hovedkonklusjon	5
0.3 Anbefalinger	6
1. INNLEDNING	7
1.1 Obligatorisk eierskapskontroll	7
1.2 Bakgrunn, formål og problemstillinger	7
1.3 Tilnærming til hovedproblemstilling og underproblemstillinger	8
1.4 Vurderingskriterier	8
1.5 Kort om metode	9
1.6 Avgrensning	9
1.7 Gyldighet og pålitelighet	10
2. KOMMUNENS EIERSKAP OG SYSTEM FOR EIERSKAPSFORVALTNING	11
2.1 Innledning	11
2.2 Oversikt over kommunens eierskap	11
2.3 Oversikt over kommunens eierrepresentanter i interkommunale selskap	12
2.4 Kommunens formål med eierskap i selskaper	13
2.5 Overordnede styringsdokumenter	20
2.6 Kommunestyrets rolle	21
2.7 Formannskapetets rolle	21
2.8 Andre folkevalgte organ sin rolle	22
2.9 Eierrepresentantenes rolle	22
2.10 Ordførers rolle	23
2.11 Administrasjonssjefens rolle	23
2.12 Rapportering og oppfølging	24
3. HVORDAN UTØVES KOMMUNENS EIERINTERESSER, OG FØRER KOMMUNEN KONTROLL MED SINE EIERINTERESSER?	25
3.1 Om vurderingskriteriene	25
3.2 Er utøvelsen i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?	25
3.3 Har kommunen etablert tilfredsstillende rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapene, og blir de fulgt?	30
3.4 Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på blant annet vann, avløp og renovasjon (VAR-området), og revisjon?	34
4. SAMLET VURDERING OG KONKLUSJONER	36
5. ANBEFALINGER	37
6. KILDER OG LITTERATUR	38
7. VEDLEGG	40
Vedlegg 1: Høringssvar fra administrasjonssjefen	40
Vedlegg 2: Forespørsel til kommunens revisor	41
Vedlegg 3: Svarbrev fra kommunens revisor	42

Tabeller:

Tabell 1: Hasvik kommunes eierandeler i interkommunale selskap

Tabell 2: Hasvik kommunes eierandel i heleid offentlig aksjeselskap

Tabell 3: Hasvik kommunes eierandeler i aksjeselskap

Tabell 4: Hasvik kommunes (eier)andeler i samvirkeforetak

Tabell 5: Hasvik kommunes eierrepresentanter i interkommunale selskap

Forkortelser brukt i rapporten:

KUSEK IKS:	Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS
IKA Finnmark IKS:	Interkommunalt arkiv Finnmark IKS
VEFIK IKS:	Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS
VEFAS IKS:	Vest-Finnmark Avfallsselskap IKS
VAR:	Vann, avløp og renovasjon

0. Sammendrag

0.1 Bakgrunn for prosjektet

Kommuneloven § 77 nr. 5 og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) §§ 13 til 15 stiller krav til kommunen om å føre kontroll med at kommunens interesser i selskap kommunen har eierskap i blir ivaretatt på en betryggende måte.

Kommunestyret i Hasvik har etter innstilling fra kontrollutvalget vedtatt «*Plan for selskapskontroll 2017-2020*» den 14.12. 2016 i sak 91/16.

På bakgrunn av ovennevnte plan har kontrollutvalget i Hasvik kommune bestilt en obligatorisk eierskapskontroll fra KUSEK IKS den 12.05. 2017 i sak 5/2017.

Fra kontrollutvalgets bestilling framgår det at følgende hovedproblemstillinger skal besvares:

1. *Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?*
2. *Hvordan utøves kommunens eierinteresser?*

Kontrollen er gjennomført av KUSEK IKS v/ rådgiver Tom Øyvind Heitmann i samarbeid med daglig leder Kate M. Larsen og rådgiver Jan Henning Fosshaug.

0.2 Funn og hovedkonklusjon

Denne eierskapskontrollen er gjennomført for å kontrollere hvordan kommunens eierinteresser blir utøvd, og om kommunen fører kontroll med sine eierinteresser.

0.2.1 Hvordan utøves kommunens eierinteresser?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Hasvik kommune på flere punkter ikke utøver sin eierskapsstyring i tråd med KS sine anbefalinger på dette området.

0.2.2 Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder Hasvik kommunes rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper.

0.3 Anbefalinger

På grunnlag av de funn som er gjort i denne eierskapskontrollen anbefaler kontrollør at Hasvik kommune iverksetter følgende tiltak i tilknytning til sin eierskapsforvaltning:

- Utarbeide og vedta eierskapsmelding, herunder prinsipper og strategier for eierskap
- Utarbeide risikoprofil for de selskap kommunen er medeier i
- Utarbeide rutiner som sikrer at kommunen er representert i selskapenes eiermøter
- Innføre rutiner som sikrer at kommunestyret blir gjort kjent med saker som skal behandles i de ulike selskapene sine eierorganer
- Innføre jevnlig rapportering fra kommunens eierrepresentanter til kommunestyret om møter og vedtak i selskapenes eierorganer
- Arrangere opplæring av folkevalgte i tema om eierstyring og selskapsledelse

1. Innledning

1.1 Obligatorisk eierskapskontroll

Det er vedtatt i kontrollutvalget og kommunestyret at den obligatoriske eierskapskontroll som tidligere kun har vært knyttet mot enkeltsekskap, og på den måten har gitt et lite helhetlig bilde av kommunens totale eierskapsforvaltning, endres til følgende kontrollmodell i perioden:

Generell eierskapskontroll av Hasvik kommunes forvaltning av sine eierinteresser i selskap kommunen har eierskap i jfr. bestemmelsene i kommuneloven § 77 nr. 5 og kontrollutvalgsforskriften kap. 6, §§ 13 til 15.

Kommunens overordnede system og strategier for ivaretagelse av sitt eierskap generelt legges til grunn i kontrollen. Det vil ved slik kontroll være naturlig at et bredere og relevant utvalg av kommunens selskapsportefølje blir brukt som indikatorer i forbindelse med den enkelte eierskapskontroll. Dette for å gi et mer helhetlig bilde av kommunens totale eierskapsforvaltning og samtidig øke muligheten for å avdekke eventuelle svakheter i eierskapsforvaltningen.

1.2 Bakgrunn, formål og problemstillinger

Kommuneloven § 77 nr. 5 og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) §§ 13 til 15 stiller krav til kommunen om å føre kontroll med at kommunens interesser i selskap kommunen har eierskap i blir ivare tatt på en betryggende måte.

Kommunestyret i Hasvik har etter innstilling fra kontrollutvalget vedtatt «Plan for selskapskontroll 2017-2020» den 14.12. 2016 i sak 91/16.

På bakgrunn av ovennevnte plan har kontrollutvalget i Hasvik kommune bestilt en obligatorisk eierskapskontroll fra KUSEK IKS den 12.05. 2017 i sak 5/2017.

Fra kontrollutvalgets bestilling framgår det at følgende problemstillinger skal besvares:

1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

- Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapene?
- Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?

2. Hvordan utøves kommunes eierinteresser?

- Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?

- Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er lhht. lov og forskrifter på bl.a. vann, avløp og renovasjon (VAR-området) og revisjon?

Kontrollør er av kontrollutvalget gitt myndighet til å justere, eventuelt tilføye problemstillinger ved behov. Kontrollør har valgt å justere og tilføye noen problemstillinger. Dette for å unngå unødig gjentakelse av data og vurderinger i rapporten, samt for å kunne se forholdene som tas opp i problemstillingene i en helhetlig sammenheng.

I «*Plan for selskapskontroll 2017-2020*» er det anbefalt at det foretas selskapskontroll som forvaltningsrevisjon i et utvalg av selskaper ut fra kriteriene i analysedelen. Disse kontrollene er ikke lovpålagt.

Kontrollutvalget har myndighet til å foreta endringer i planen i planperioden dersom kontrollutvalget finner det nødvendig.

1.3 Tilnærming til hovedproblemstilling og underproblemstillinger

For å svare på problemstillingene er det nødvendig å tilknytte konkrete spørsmål og tema som er relevant for hver enkelt problemstilling. Kontrollør har i denne sammenheng skjelnet til relevante anbefalinger fra KS eierforum om eierstyring (se kapittel 3).

1.4 Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene er de normer som kommunens praksis vurderes opp mot.

Kontrollen søker å avdekke om kommunen har etablert et tilfredsstillende system for eierstyring.

I tilknytning til hovedproblemstillingene er det utarbeidet relevante underproblemstillinger som samlet sett vil danne grunnlaget for å vurdere om kommunens system for eierstyring er i tråd med rammeverket. Her nevnes spesielt KS eierforums 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll som grunnlag eierstyring. Kontrollør har derfor funnet det naturlig å skjelne mot disse anbefalingene som gjennomgående delkriterier i rapporten.

De vurderingskriteriene som kontrollør har anvendt i kontrollen blir nevnt underveis i rapporten der de hører hjemme.

1.5 Kort om metode

Denne eierskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 til 15.

Kontrollutvalgsforskriften § 14 stiller følgende krav om innhold i kontrollen:

«Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll).

Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 3.»

Rapporten bygger på informasjon fra intervju med eierrepresentanter og administrasjonen, samt åpne kilder. Bruken av kilder utover informasjon fra kommunen er gjort for å synliggjøre eventuelle tilstøtende forhold som kan ha innvirkning på kommunens eierstyring. Den samlede dokumentasjon/oversikt over datagrunnlaget fremgår av dokumentliste i kapittel 6.

1.5.1 Datagrunnlag

Innsamling av data er gjennomført som en kvalitativ undersøkelse, det vil si som intervju med administrasjonssjefen og to av kommunens eierrepresentanter, samt dokumentanalyse. Spørsmålene i intervjuene er tilpasset kontrollutvalgets problemstillinger.

Videre er det foretatt gjennomgang av protokoller fra møter i kommunestyre og formannskap for perioden 2016 til juni 2019, som omhandler eierskap. Det er også gjort gjennomgang av tilgjengelige møteprotokoller fra representantskapsmøter for perioden 2016 – 2018 for de selskaper som er benyttet som referanseselskap i denne kontrollen. Kommunens revisor er i tillegg bedt om opplysninger om eventuelle revisjonsfaglige forhold som er relevant i forbindelse med kommunens eierskap. Forespørsel og svarbrev fra kommunens revisor framgår av vedlegg 3.

Eierskapskontrollen bygger videre på informasjon fra åpne kilder. Kontrollør har brukt kommunens finansreglement, delegasjonsreglement, økonomiplan 2018-2021. Kontrollør har videre brukt foretaksregisteret, www.proff.no med videre. Bruken av kilder utover informasjon fra eierkommunen er gjort for å synliggjøre eventuelle tilstøtende forhold som kan ha innvirkning på kommunens eierstyring.

1.6 Avgrensing

Hovedformålet er å vurdere kommunens oppfølging av eierskapet ved å besvare kontrollutvalgets bestilling gjennom de vedtatte problemstillinger. Kontrollør presiserer her at underproblemstilling «*Er dette i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?*» er gjennomgående vurdert i rapporten.

Fokus i denne kontrollen er på overordnet eiernivå, det vil si i spennet mellom kommunestyret og eierorganet i det enkelte selskap. Forhold ned på styrenivå er utenfor kontrollens avgrensning. En materiell vurdering av selskapenes organisering, drift og funksjon faller således i hovedsak utenfor denne kontrollen. Dersom det imidlertid gjennom undersøkelsen fremkommer funn ned mot styre- eller driftsnivå som direkte berører eierstyringen vil dette likevel bli behandlet i rapporten.

Kontrollen er videre avgrenset til å gjelde eierskapsforvaltningen i heloffentlig eide selskap som er berørt av kommuneloven § 80 om innsynsrett.

Samtlige heloffentlig eide selskap som inngår i Hasvik kommunes eierportefølje er brukt som referanse kilder i rapporten. Dette utgjør selskapene VEFIK IKS, VEFAS IKS, IKA Finnmark IKS og KUSEK IKS*.

**I utgangspunktet vil KUSEK IKS være inhabil til å utføre kontroll ned på styre/driftsnivå i selskapet. Denne kontrollen er imidlertid avgrenset til å gjelde den overordnede politiske eierstyringen av selskapet, og berører derfor ikke styre- og driftsnivået i KUSEK IKS.*

Når det gjelder selskapene VEFAS IKS og IKA Finnmark IKS så har disse nylig vært gjenstand for selskapsvis eierskapskontroll. Denne eierskapskontrollen kan dermed sees som et ledd i oppfølgingen av de to nevnte eierskapskontrollene.

Rapporten er i all hovedsak avgrenset til perioden 2016 og frem til juni 2019.

1.7 Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at det skal være samsvar mellom formålet for undersøkelsen og det datamaterialet som er samlet inn. Med pålitelige data menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Innsamlede data er kvalitetssikret for å sikre at disse er mest mulig gyldige og pålitelige.

Rapporten er kvalitetssikret av sekretariatsteamet i KUSEK IKS, og data i rapporten som er framkommet i intervju er verifisert av informantene. Eventuelle feil eller misforståelser er deretter av kontrollør blitt rettet opp og innarbeidet i relevante deler av rapporten. Vår samlede vurdering er at metodebruk og kilde tilgang i denne eierskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å gjennomføre kontrollen i tråd med de problemstillinger kontrollutvalgene har vedtatt.

Administrasjonssjefen i kommunen har fått den *ferdige* rapporten til uttalelse i tråd med kommunelovens bestemmelser, og uttalelsene legges ved rapporten før denne rapporteres til kommunestyret. Administrasjonssjefen i Hasvik kommune sin tilbakemelding på rapporten framgår av vedlegg 1.

2. Kommunens eierskap og system for eierskapsforvaltning

Dette kapitlet søker å beskrive Hasvik kommunes eierskap i selskap, samt kommunens system for eierskapsforvaltning.

2.1 Innledning

Eierskapspolitikken er de overordnede premissene som kommunen legger til grunn for forvaltning av selskaper hvor kommunen har eierinteresser, herunder systemer, rutiner og premisser for utøvelse av eierskapet. Eierskapspolitikken danner grunnlaget for eierskapsforvaltningen.

2.2 Oversikt over kommunens eierskap

Hasvik kommune er medeier i de fire interkommunale selskapene KUSEK IKS, VEFIK IKS, VEFAS IKS og IKA Finnmark IKS. Hasvik kommunes eierandeler i disse selskapene framgår av tabell 1 nedenfor.¹

Tabell 1: Hasvik kommunes eierandeler i interkommunale selskap

Selskap	Balanseført verdi i 2018 (i kroner)	Eierandel
VEFIK IKS	39 000,-	4,0 %
KUSEK IKS	20 000,-	5,15 %
VEFAS IKS	120 000,-	5,88 %
IKA Finnmark IKS	---	1,1%

Hasvik kommune er medeier i ett aksjeselskap som er eid av til sammen tre kommuner (heleid offentlig aksjeselskap). Hasvik kommunes eierandeler i dette selskapet framgår av tabell 2 nedenfor.²

Tabell 2: Hasvik kommunes eierandel i heleid offentlig aksjeselskap

Selskap	Balanseført verdi i 2018 (i kroner)	Eierandel
Hammerfest Energi AS	316.714,-	10 %

Hasvik kommune er medeier i syv aksjeselskap med private medeiere. Hasvik kommunes eierandeler i disse syv selskapene framgår av tabell 3 nedenfor.³

Tabell 3: Hasvik kommunes eierandeler i aksjeselskap

Selskap	Balanseført verdi i 2018 (i kroner)	Eierandel
Sørvær Fiskeriservice AS	67.000,-	44,66 %
Hasvik Fiskeriservice AS	50.000,-	47,17 %

¹ Hasvik kommunes årsregnskap 2018 (note nr. 8) og Brønnøysundregistrene:

https://w2.brreg.no/kunngjoring/hent_en.jsp?kid=20180000723359&sokeverdi=996878996

Hasvik kommunes eierandel i IKA Finnmark IKS er ikke oppført i Hasvik kommunes årsregnskap 2018, note nr. 8.

² Hasvik kommunes årsregnskap 2018 (note nr. 8) og Hammerfest Energi AS:

<https://hammerfestenergi.no/eierskap>

³ Hasvik kommunes årsregnskap 2018 (note nr. 8) og Proff.no: <https://www.proff.no/aksjonærer/-/sagat-samisk-avis-as/930494747>

Breivikbotn Fiskeriservice AS	80.000,-	40 %
Marlnor AS	20.000,-	4,41 %
Sørøya Sjømat AS	5.193,-	17,02 %
Ságat-Sámiid Áviisa AS Samisk Avis AS	100,-	0,04 %
Sørvær Kystfiskeinvest AS	56.350,-	49 %

Hasvik kommune har medlemsskap i tre samvirkeforetak. Hasvik kommunes (eier)andeler i disse tre samvirkeforetakene framgår av tabell 3 nedenfor.⁴

Tabell 4: Hasvik kommunes (eier)andeler i samvirkeforetak

Selskap	Balanseført verdi i 2018 (i kroner)	Eierandel
Breivikbotn Samfunnshus SA	49.084,-	49 %
Hasvik Samfunnshus SA	68.263,-	---
Biblioteksentralen SA	300,-	0,26 %

2.3 Oversikt over kommunens eierrepresentanter i interkommunale selskap

Hasvik kommune har en oversikt over kommunens eierrepresentanter på kommunens hjemmeside, under menyvalget «Råd og utvalg i Hasvik kommune».⁵

Hasvik kommune har én eierandel i hver av de fire interkommunale selskapene som kommunen er medeier i.

Hvem som er valgt av kommunestyret til å representere kommunen i disse selskapenes eierorgan (representantskapene) framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 5: Hasvik kommunes eierrepresentanter i interkommunale selskap

IKA Finnmark IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Odd Ivar Gladsø	Mona Mauseth
	Eva D. Husby
VEFAS IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Lars Hustad	Eva D. Husby
	Geir. A. Iversen
VEFIK IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Gunnar Mauseth	Odd Ivar Gladsø
KUSEK IKS	
Medlem:	Varamedlemmer:
Gunnar Mauseth	Steinar G. Christensen

⁴ Hasvik kommunes årsregnskap 2018 (note nr. 8): I fotnote nr. 8 opplyses det at det ikke har latt seg gjøre for kommunen å dokumentere kommunens eierandel i Hasvik Samfunnshus SA.

⁵ Se Hasvik kommune – Råd og utvalg i Hasvik kommune: <https://www.hasvik.kommune.no/raad-og-utvalg.37058.no.html>

2.4 Kommunens formål med eierskap i selskaper

2.4.1 Om kommunens overordnede motiver, formål og mål med eierskap

Hasvik kommune har ikke eierskapsmelding eller andre dokumenter som særlig sier noe om kommunens eierstrategier, formål med, og forvaltning av eierskap i selskaper.

Ingen av de som ble intervjuet kjente til noen eierskapsmelding. Imidlertid ble det i intervju gitt uttrykk for et behov for en eierskapsmelding. Dette slik at kommunens eierrepresentanter har et operasjonelt oppslagsverk, både med tanke på samhandling, kommunikasjon, rapportering og oppfølging.

I den sammenheng kan det fra kontrollør tilføyes at det i tidligere eierskapskontroll (2016) ble anbefalt å innføre eierskapsmelding og eierstrategier i Hasvik kommune.⁶ Kommunestyret tok imidlertid kun anbefalingen til etterretning uten å vedta at administrasjonen skulle arbeide videre med dette (sak 31/2016).

Kommunens formål og mål med eierskap i selskap framgår heller ikke av andre styrings- og plandokumenter, herunder kommuneplanens samfunnsdel, kommunens årsbudsjett (2018), samt kommunens årsmelding (2018).

En gjennomgang av protokoller fra møter i kommunestyret og formannskapet i perioden 2016 til juni 2019 viser at disse to organene ikke har behandlet saker som gjelder kommunens overordnede mål og strategier for sitt eierskap, i denne perioden. Kommunestyret og formannskapet har imidlertid i denne perioden behandlet noen saker som gjelder enkeltelskaper (se mer om dette nedenfor).

I intervju ble det uttrykt at kommunens deltakelse i selskaper har ulike formål, men stort sett ikke-økonomiske formål, det vil si samfunnsmessige formål. Det ble videre uttrykt at det *«helt klart er et motiv for kommunen å være med i større selskaper siden kommunen ikke har sjanse til å kunne ha egne selskaper alene»*. Det ble sagt at kommunen har stor interesse i å være med i større selskaper. Det ble også sagt at kommunen har stor samfunnsinteresse i å være med i selskaper.

Nedenfor redegjøres det for de respektive formål med de selskapene som Hasvik kommune er medeier i.

⁶ KUSEK IKS, Rapport – Selskapskontroll ved Vest-Finnmark Avfallsselskap VEFAS IKS (2016). Se kontrollutvalgsak 20/2016 og kommunestyresak 3/2017.

2.4.2 IKA Finnmark IKS - Arkiv

IKA Finnmark IKS er opprettet for drift av arkiver.⁷

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Hasvik kommune.

I selskapsavtalen § 4 framgår det at IKA Finnmark IKS har følgende formål:

Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal fungere som arkivdepot for eierne.

Selskapet kan fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommune samt motta, oppbevare og tilgjengeliggjøre privatarkiver.

Selskapet kan delta i andre selskap som tjener hovedformålet.

IKA Finnmark IKS har ikke erverv som formål, men kan selge kompetanse og arkivtjenester til andre så lenge dette ikke går utover hovedformålet.

Kommunestyret i Hasvik har gjennom godkjenning av selskapsavtalen gitt sin tilslutning til selskapets formål.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2018) eller årsmelding (2018).

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende IKA Finnmark IKS:

- Sak 25/2016:
Valg av representant og vararepresentant til IKA Finnmark IKS 2016-2019
- Sak 31/2016:
Selskapskontroll – Interkommunalt arkiv Finnmark IKS
Vedtak: Kommunestyret tar rapporten Selskapskontroll ved Interkommunalt arkiv Finnmark IKS til etterretning
- Sak 88/2016:
Endring av selskapsavtalen – IKA Finnmark IKS
Vedtak: Hasvik kommunestyre godkjenner forslag til endringer i selskapsavtalen for IKA Finnmark IKS slik disse er fremlagt for representantskapet
- Sak 10/2018:
Fritak for politisk verv
Valg av blant annet medlem til IKA Finnmark IKS

⁷ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=996878996>

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at formannskapet har behandlet følgende saker vedrørende IKA Finnmark IKS:

- Sak 120/2016 :
Endring av selskapsavtalen – IKA Finnmark IKS
Vedtak: Hasvik kommunestyre godkjenner forslag til endringer i selskapsavtalen for IKA Finnmark IKS
- Sak 11/2018
Orienteringssaker
Blant annet orientering om IKA Finnmark IKS

2.4.3 VEFAS IKS – Avfall og renovasjon

VEFAS IKS er opprettet for avfallshåndtering i selskapets medlemskommuner, ombruk, gjenvinning og forsvarlig sluttbehandling av avfallet.⁸

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Hasvik kommune.

I selskapsavtalen § 2 framgår det at VEFAS IKS har følgende formål:

VEFAS IKS skal drive avfallshåndtering i selskapets medlemskommuner, og arbeide for avfallsminimering, ombruk, gjenvinning og forsvarlig sluttbehandling av avfallet.

VEFAS IKS skal være en pådriver for- og utvikle fremtidsrettede og miljømessige gode løsninger for avfallshåndtering. Skriftlig informasjon til abonnentene i Kautokeino kommune skal være tilgjengelig både på norsk og samisk.

VEFAS IKS har ikke erverv til formål og husholdningsavfall innhentes til selvkost.

VEFAS IKS kan eie virksomheter som faller naturlig inn i utviklingen av selskapet og som bidrar til at eierkommunenes og selskapets målsettinger oppnås på en gunstig økonomisk måte. All forretningsmessig virksomhet av vesentlig betydning skal skilles ut og utføres i egne selskaper.

I den utstrekning selskapet har kapasitet, kan det påta seg avfallshåndtering for andre etter særskilt avtale.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2018) eller årsmelding (2018).

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende VEFAS IKS:

- Sak 26/2016:
Valg av representant til styret i VEFAS IKS 2015-2019

⁸ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=977079403>

- Sak 3/2017:
SELSKAPSKONTROLL VEFAS IKS
- Sak 42/2017:
Forvaltningsrevisjon – Beregning av selvkost på VAR-området.
Vedtak:
Kommunestyret tar opplysningene og konklusjonen i forvaltningsrevisjonsrapporten «Beregning av selvkost på VAR-området» til orientering, og slutter seg til rapportens anbefalinger. Kommunestyret ber administrasjonssjef sørge for oppfølging av rapportens anbefalinger og herunder å utarbeide forkalkyler i tråd med retningslinjene (H-3/14), å inkludere andre inntekter og alternativkost for rentetap i gebyrgrunnlaget å gjøre eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning innenfor vann og avløp
- Referatsaker:
RS 6/18 Møteprotokoll fra representantskapsmøte i VEFAS IKS
- Referatsak 8/2019:
Protokoll fra styremøte i VEFAS IKS nr 1/19
- Referatsak 10/2019:
Protokoller fra styremøter i VEFAS IKS

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at formannskapet har behandlet følgende saker vedrørende VEFAS IKS:

- Sak 98/2017:
Kommunale avgifter og gebyrer for 2018:

Hasvik kommunestyre vedtar prinsippet om full kostnadsdekning når det gjelder vann og avløp. Hasvik kommunestyre vedtar de betalings- og avgiftssatser med bestemmelser som fremgår av dokumentet «Kommunale avgifter og gebyrer for 2018». Regulativets pkt. 5: VEFAS IKS øker mest sannsynlig sine priser ut til kommunene med 5 %. Det foreslås derfor at kommunens satser ut til abonnentene økes tilsvarende.
- Orienteringssaker (på møte den 18.09.2019):
Uteområder - Vefas

2.4.4 VEFIK IKS - Revisjon

VEFIK IKS er opprettet for revisjon av offentlig virksomhet som kommuner, kommunale foretak, interkommunale selskap, kirkeforvaltning, offentlige stiftelser mv.⁹

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Hasvik kommune.

⁹ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=8870133>

I selskapsavtalen § 4 framgår det at VEFIK IKS har følgende formål:

Utføre de lovpålagte revisjonsoppgaver for deltakerne.

Utføre andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne.

Utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2018) eller årsmelding (2018).

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende VEFIK IKS:

- Sak 70/2016 - Endring av selskapsavtalen - VEFIK IKS:
Vedtak:
Hasvik kommunestyre gir sin tilslutning til at Vest Finnmark kommunerevisjon IKS kan utvide antall eierkommuner i selskapet. Hasvik kommunestyre godkjenner ny selskapsavtale av 20. april 2016 for Vest Finnmark kommunerevisjon IKS. Hasvik kommunestyre gir representantskapet fullmakt til å foreta nødvendig endring av selskapets navn.
- Sak 35/2018:
Hasvik kommune slutter seg til representantskapets forslag til ny selskapsavtale for Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS slik dette fremgår av vedtak datert 22.08.2018.
- Sak 43/19:
Ny selskapsavtale for Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS.
Vedtak:
Hasvik kommune slutter seg til representantskapets forslag til ny selskapsavtale for Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS slik dette fremgår av vedtak datert 30.04.2019.

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at formannskapet har behandlet følgende saker vedrørende VEFIK IKS:

- Orienteringssak 11/2018:
Vefik
Revisjon

2.4.5 KUSEK IKS – Sekretariat for kontrollutvalg

KUSEK IKS er opprettet for å utføre den lovpålagte sekretariatsfunksjonen for deltakende kommuners kontrollutvalg.¹⁰

Formålet med selskapet framgår av selskapets selskapsavtale. Denne er vedatt i selskapets representantskap og i de respektive eierkommunenes kommunestyre, herunder i Hasvik kommune.

¹⁰ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=991520759>

I selskapsavtalen § 4 framgår det at KUSEK IKS har følgende formål:

Utføre sekretariatsfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg og hva dermed står i naturlig forbindelse.

Kontrollør har ikke funnet at kommunen har utdypet sine mål med deltakelsen i selskapet gjennom andre styrings- og rapporteringsdokumenter, for eksempel kommuneplanens samfunnsdel, årsbudsjett (2018) eller årsmelding (2018).

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende KUSEK IKS:

- Sak 14/2016:
Valg av medlemmer til representantskapet i KUSEK IKS
- Sak 10/2018:
Fritak for politisk verv og suppleringsvalg.
Varamedlem til representantskapet i KUSEK IKS
- Referatsaker:
Referatsak 5/2018
Møteutskrift fra representantskapsmøte i KUSEK IKS den 7.mai 2018
- Referatsaker:
Referatsak 11/19
Møteutskrift fra representantskapsmøte i KUSEK IKS den 7 mai 2019

I følge protokollene fra møter i formannskapet i perioden 2016 til juni 2019 er det ikke behandlet saker vedrørende KUSEK IKS i formannskapet i denne perioden.

2.4.6 Hammerfest Energi AS

Hammerfest Energi AS er opprettet for å forestå transport, produksjon og omsetning av energi, herunder produksjon av elektrisitet fra vannkraft.¹¹

Formålet med selskapet framgår av selskapets vedtekter. Disse er vedatt i selskapets generalforsamling.

I vedtektene framgår det at Hammerfest Energi AS har følgende formål:

Gjennom eierskap og innovasjon være med å utvikle kostandseffektive energiløsninger.
Forestå transport, produksjon og omsetning av energi, sikkert og effektivt.
Drive annen virksomhet i naturlig tilknytning til selskapets kompetanse og kapasitet.
Delta i andre selskaper. Ivareta eiernes interesser ved å være samfunnsengasjert på forretningsmessig basis.

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende Hammerfest Energi AS:

¹¹ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=986950281>

- Sak 32/2016:
Valg av kommunal representant til generalforsamlingen i Hammerfest Energi AS.
Vedtak:
Som representant til generalforsamlingen i Hammerfest Energi velges ordfører Eva D. Husby.
Som vararepresentant velges varaordfører Lars Hustad.
- Sak 33/2016:
Valg av kommunal representant til styret i Hammerfest Energi AS.
Vedtak:
Som representant til styret i Hammerfest Energi AS velges Erik Arnesen. Som vararepresentant til styret i Hammerfest Energi AS velges Lars Hustad.

I følge protokollene fra møter i formannskapet i perioden 2016 til juni 2019 er det ikke behandlet saker vedrørende Hammerfest Energi AS i formannskapet i denne perioden.

2.4.7 De tre fiskeriservice-selskapene

De to selskapene Hasvik Fiskeriservice AS¹² og Breivikbotn Fiskeriservice AS¹³ er opprettet for å planlegge, bygge, eie og drive fiskeriserviceanlegg. Sørvær Fiskeriservice AS er opprettet for å sikre de fiskere som er aksjonærer i selskapet gode og hensiktsmessige egne buer og bruksområder.¹⁴ Sekundært å ha tilbud om buer for fremmedflåten.

Formålet med selskapene framgår av selskapenes vedtekter. Disse er vedatt i selskapenes generalforsamlinger.

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at kommunestyret har behandlet følgende saker vedrørende de tre fiskeriservice-selskapene:

- Sak 67/2016:
Valg av kommunale representanter og vararepresentanter til de tre fiskeriserviceanleggene.
- Drøftingssak – 11. april 2019:
«Fiskerikommunen Hasvik»
Hasvik kommunestyre besluttet tidligere å sette tema «fiskeri» på dagsorden i kommunestyres aprilmøtet. Representanter fra Fiskeindustrien, fiskeflåten og fiskeriserviceanleggene var invitert til dette møtet.

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at formannskapet har behandlet følgende saker vedrørende de tre fiskeriservice-selskapene:

- Sak 83/2016:
Søknad om tilskudd – Breivikbotn Fiskeriservice AS
Lars Hustad ble erklært inhabil.
Vedtak:
Breivikbotn Fiskeriservice AS innvilges et tilskudd på kr. 100.000,- til tiltak jfr. søknad.

¹² Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=971155833>

¹³ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=976038975>

¹⁴ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=964293929>

- Sak 90/2017:
Utlekking av flytebrygge i Sørvær Fiskerihavn – Sørvær Fiskeriservice
- Sak 86/18:
Delingssak: Rekvisisjon av oppmålingsforretning - Tomt til Hasvik
Vedtak:
Hasvik formannskap vil etter Matrikkelloven § 9 imøtekomme søknad fra Finnmarkseiendommen som grunneier av Gnr 16 Bnr 161 med Jacobsen Saab Eiendom AS som fester om fradeling av en parsell på ca. 436 m. Den fradelte parsellen skal etter 3 partsavtale pkt 3 mellom Hasvik kommune, Jacobsen Saab eiendom AS og Hasvik Fiskeriservice AS tilfalle Hasvik Fiskeriservice AS.
- Sak 46/19:
Byggesøknad - Søknad om tillatelse til tiltak - Lagerbygg Hasvik Fiskeriservice AS.

2.4.8 De to samvirkeforetakene - Samfunnshusene

De to samvirkeforetakene er opprettet for å drive (nærings)virksomhet innen møte,- kontor,- forretnings- og samlingslokaler, herunder utleie av egen eller leid fast eiendom ellers.¹⁵

Formålet med samvirkeforetakene framgår av foretakenes vedtekter. Disse skal være vedtatt på foretakenes årsmøter.

I følge protokollene fra møter i kommunestyret i perioden 2016 til juni 2019 er det ikke behandlet saker vedrørende de to samvireforetakene i kommunestyret i denne perioden.

I perioden 2016 til juni 2019 er det protokollført at formannskapet har behandlet følgende saker vedrørende de to samvirkeforetakene:

- Sak 32/19:
Breivikbotn Samfunnshus SA.
Renovering av Samfunnshuset.
Det anbefales ut fra en helhetsvurdering at Hasvik formannskap innvilger søknaden fra Breivikbotn samfunnshus SA på kr. 150.000,-.

2.5 Overordnede styringsdokumenter

Hasvik kommunen har ikke utarbeidet og vedatt overordnede styringsdokumenter som direkte gjelder kommunens forvaltning av sitt eierskap i selskaper.

Imidlertid har kommunen styringsdokumenter som indirekte kan ha betydning for kommunens forvaltning av sitt eierskap i selskaper. Eksempler på dette er som følger:

- Delegasjonsreglement: Delegering til ordfører

¹⁵ Se Brønnøysundregistrene:

Hasvik Samfunnshus SA <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=976478509> og

Breivikbotn Samfunnshus SA <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=893349952>

- Delegasjonsreglement: Delegering til administrasjonssjefen
- Generelle regler for bruk av delegert myndighet
- Nemndstruktur og utvalsreglement
- Etiske retningslinjer
- Finans- og gjeldsreglement

2.6 Kommunestyrets rolle

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra kommunestyret i perioden 2016 til juni 2019 viser at det er kommunestyret som velger kommunens representanter til eierorganene i de selskap som kommunen er (med)eier i.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra kommunestyret viser videre at kommunestyret ikke har rutine og praksis for å realitetsbehandle innkallinger til møter og saker som senere skal behandles av eierorgan i de ulike selskapene. Unntaket her er saker som gjelder endring av selskapsavtaler i interkommunale selskap. Disse forholdene blir også bekreftet i intervju.

I intervju har det blitt opplyst at protokoller fra møter i selskapenes eierorganer blir lagt fram for kommunestyret som referatsaker. Kontrollørs gjennomgang av protokollene fra kommunestyrets møter i perioden 2016 til juni 2019, viser at det legges fram protokoller som referatsak, men ikke fra alle møtene.¹⁶ Imidlertid kan slike protokoller ha vært lagt fram for kommunestyret uten at dette framgår av protokoller fra kommunestyret.

I intervju ble det blant annet opplyst fra en eierrepresentant at det rapporteres og refereres fra møter i eierorgan til kommunestyret i den grad eierrepresentanten anser at det er hensiktsmessig. Det rapporteres også ved at det blir stilt spørsmål i kommunestyret, noe som til tider blir gjort. En annen eierrepresentant opplyste i intervju at vedkommende flere ganger årlig sender informasjon til ordfører og rådmann. Vedkommende har imidlertid ikke registrert at dette har blitt behandlet i kommunestyret. Denne eierrepresentanten opplyste videre om at vedkommende gir orienteringer til kommunestyret når det bes om det. I intervju ble det også opplyst om at det ikke er noen rutine for rapportering fra kommunens eierrepresentanter til kommunestyret.

2.7 Formannskapets rolle

I kommunens reglement for nemnder og utvalg er ikke formannskapet delegert noen myndighet i saker som gjelder kommunens forvaltning av eierskap i selskaper.

I intervju ble det opplyst at det ikke er fast praksis og rutine at formannskapet behandler saker som skal til behandling i selskapenes eierorganer. En informant nevnte imidlertid at

¹⁶ I perioden 2016 til juni 2019 er det i følge protokollene fra kommunestyret i denne perioden ikke protokollført at det er lagt fram protokoller fra møtene i eierorganene til IKA Finnmark IKS, VEFIK IKS, Hammerfest Energi AS, de tre fiskeri-selskapene samt de to samvirkeforetakene (samfunnhusene). Det er protokollført at det er lagt fram protokoller fra møtene til eierorganet i VEFAS IKS i 2018, samt fra møter i eierorganet til KUSEK IKS i 2018 og 2019.

det hender at slike saker blir behandlet i formannskapet, avhengig av sakstype, herunder om sakene er av prinsipiell karakter.

I intervju ble det videre opplyst om at det i liten grad rapporteres og refereres til formannskapet fra møter i selskapenes eierorganer. Det ble bla blant annet sagt at det ikke er noen tett kobling mellom eierrepresentanter og formannskapet når det gjelder dette.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra formannskapet i perioden 2016 til juni 2019 viser at det ikke er protokollført noen behandling av saker i formannskapet som gjelder møter i eierorgan i de selskap som kommunen er medeier i .

2.8 Andre folkevalgte organ sin rolle

Utover kommunestyret og formannskapet, har ikke kontrollør funnet at det er andre folkevalgte organ i Hasvik kommune som deltar i forvaltningen av kommunens eierskap. Dette blant annet på grunnlag av kommunens reglement for nemder og utvalg, samt informasjon gitt i intervju.

2.9 Eierrepresentantenes rolle

Hasvik kommune har ikke nedskrevne og formelle retningslinjer eller rutiner som beskriver kommunens eierrepresentanter sin rolle ved utøvelse av kommunens eierskap i de ulike selskapene. Dette gjelder også for eierrepresentantenes rolle i forhold til kommunestyret.

I intervju ble det opplyst at kommunens eierrepresentanter ikke gis noen særskilte fullmakter, mandat eller instruks fra kommunestyret i sine verv i selskapenes eierorganer.

Som nevnt i kapittel 2.6 er det ikke noen fastsatte rutiner for at kommunens eierrepresentanter skal ta opp saker som skal behandles i selskapenes eierorganer, i kommunestyret, hverken i forkant eller i etterkant. Det er heller ikke fastsatt noen rutine for annen rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyret.

I intervju ble det opplyst om at det «*i liten grad*» er samhandling mellom kommunens eierrepresentanter og kommunestyret. En av de som ble intervjuet sa at samhandling mellom eierrepresentanter og kommunestyret er en «*mangelvare*».

I intervju ble det videre opplyst om at det gjerne er sånn at eierrepresentantene i forkant av eiermøter drøfter saken med ordfører. Dersom saken er av stor betydning «*så tar man det opp i formannskapet, eventuelt i kommunestyret i forkant og får en fullmakt*». Deretter rapporterer eierrepresentantene i etterkant. Ingen av de som ble intervjuet hadde sett noen skriftlig rutine på dette. Det ble sagt at dette mer er en kutyme enn en rutine.

2.10 Ordførers rolle

I kommunens delegering til ordfører framgår det at ordføreren representerer kommunen og kommunens eierinteresser i selskaper i de tilfeller der andre tillitsvalgte ikke er utpekt av kommunestyret.

Som det framgår av tabell 5 i denne rapporten så er ordfører i Hasvik kommune blant annet varamedlem i representantskapet i selskapene IKA Finnmark IKS og VEFAS IKS.

Utover dette er det ordfører som fastsetter saksliste for henholdsvis kommunestyret og formannskapet.

2.11 Administrasjonssjefens rolle

Administrasjonssjefens myndighet framgår av kommuneloven og kommunestyrets delegering til administrasjonssjefen. I kommunestyrets delegering til administrasjonssjefen er det ikke gitt noen særskilt myndighet til administrasjonssjefen vedrørende forvaltning av kommunens eierskap i selskaper.

Administrasjonssjefens formelle rolle i kommunens eierforvaltning er derfor avgrenset til det som er administrasjonssjefens generelle plikter og rettigheter. Det vil blant annet si følgende:

- øverste leder for den samlede kommunale administrasjon, med de unntak som følger av lov, og innenfor de rammer kommunestyret eller fylkestinget fastsetter
- påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet
- påse at vedtak i folkevalgte organ blir iverksatt
- sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll
- møte- og talerett, personlig eller ved en av sine underordnede, i alle kommunale folkevalgte organer med unntak av kontrollutvalget
- myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet

Dette betyr blant annet at det er administrasjonssjefen som har ansvaret for at saker om selskapene, som skal behandles i kommunestyret, er forsvarlig utredet.

I intervju har kontrollør blitt opplyst om at administrasjonssjefen har et system som sikrer tilrettelegging for den politiske eierstyringen av selskapene. I praksis skjer dette ved at selskapene oversender alle møteinnkallinger og møteutskrifter. Deretter ser administrasjonssjefen gjennom om det er saker som bør følges opp. Møteprotokoller sendes også som referatsaker til kommunestyret

Administrasjonssjefen har i intervju opplyst om at det ikke oppleves at det er uklare forhold mellom rådmann, eiere og styrene i selskapene.

I intervju har det blitt opplyst om at saker om selskapene som behandles i kommunestyret, stort sett skjer etter initiativ fra selskapene selv eller fra administrasjonssjefen.

Administrasjonssjefen er medlem i styret i Hammerfest Energi AS.¹⁷

2.12 Rapportering og oppfølging

Som det framgår av kapitlene 2.6 til 2.10 ovenfor så er det ikke fastsatt noen formelle rutiner for rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyret eller formannskapet. Det er heller ikke etablert noen fast praksis for dette.

Det synes heller ikke å være noen fast praksis for å rapportere til kommunestyret om avholdte møter i eierorgan og styrene i de selskaper der kommunen er medeier.

¹⁷ Se Brønnøysundregistrene: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=986950281>

3. Hvordan utøves kommunens eierinteresser, og fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

Mange av de faktiske forhold som er presentert i kapittel 2 er også relevante for å belyse og svare på problemstillingene i dette kapitlet.

3.1 Om vurderingskriteriene

Det er anbefalt at en eierskapskontroll tar utgangspunkt i vurderingskriterier som er utledet fra autoritative kilder, det vil si krav, normer eller standarder, som gjelder for de elementer i eierskapsutøvelsen som skal undersøkes.¹⁸

Vurderingskriteriene er den objektive målestokken som de innsamlede dataene skal vurderes opp mot og som ligger til grunn for vurderingene som gjøres og eventuelle anbefalinger.

Aktuelle kilder for vurderingskriterier i en eierskapskontroll er lov, forskrift, anbefalt praksis, samt kommunale vedtak og føringer.

Vurderingskriteriene i kapittel 3.2 tar utgangspunkt i KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.¹⁹ De konkrete vurderingskriteriene blir gjengitt under hvert delkapittel/tema.

3.2 Er utøvelsen i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?

3.2.1 Opplæring og informasjon

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 1 vedrørende eierstyring gjelder obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte. Her anbefales det at kommunen som en del av sitt folkevalgtprogram bør gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer.

¹⁸ Norges kommunerevisorforbund (NKRF), Veileder i selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll (2018): [https://www.nkrf.no/assets/documents/Publikasjoner/Veileder i selskapskontroll - fastsatt av styret 22.10.2018.pdf](https://www.nkrf.no/assets/documents/Publikasjoner/Veileder_i_selskapskontroll_-_fastsatt_av_styret_22.10.2018.pdf)

¹⁹ KS, Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll: https://www.ksbedrift.no/media/1461/ks-anbefalinger-eierstyring_digital.pdf

Data

I intervju har kontrollør blitt opplyst om at Hasvik kommune gjennomfører opplæring av folkevalgte etter valg. Kontrollørs gjennomgang av kommunestyreprotokoller viser at det ble gjennomført opplæring av folkevalgte i september 2016.

I intervju ble det videre opplyst om at denne opplæringen ikke er direkte rettet mot kommunens eierskap i selskap og kommunens eierskapsforvaltning. Kommunen gir heller ikke noen særskilt opplæring av kommunens eierrepresentanter.

Ingen av de to eierrepresentantene som har blitt intervjuet hadde opplevd å bli tilbudt opplæring fra selskapene som de er eierrepresentanter i .

Vurderinger

Kontrollør vurderer det slik at Hasvik kommune ikke har praksis for å gi kommunestyret slik opplæring i kommunens eierskap i selskaper, som KS anbefaler.

Kontrollør vil understreke hvor viktig det er at kommunestyret som eier får kunnskap og innsikt i omfanget av selskapsorganisering og de styringsmuligheter man har for de selskapene kommunen har eierandeler i. Det er videre viktig at de folkevalgte får bevissthet om roller, styringslinjer og ansvarsfordeling.

3.2.2 Vurdering og valg av selskapsform

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 2 vedrørende eierstyring gjelder kommunens vurdering og valg av selskapsform. Her sies det at det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Data

Hasvik kommune har ikke noen vedatte formelle eierprinsipper eller eierstrategier.

I intervju ble det uttrykt at kommunens deltakelse i selskaper har ulike formål, men stort sett ikke-økonomiske formål, det vil si samfunnsmessige formål. Det ble videre uttrykt at det *«helt klart er et motiv for kommunen å være med i større selskaper siden kommunen ikke har sjanse til å kunne ha egne selskaper alene»*.

I intervju ble det opplyst at det gjøres jevnlig vurderinger av eierskap, men det mangler en synliggjøring av vurderingene.

I intervju ble det også opplyst om at det *«gjøres jo en liten vurdering i forbindelse med budsjett»*. Det ble videre sagt at «det er jo en kostnad forbundet opp mot det her, og da

vrurderer man jo hensiktsmessighet av eierskap». Det ble også sagt at «i det store og det hele så er jo vi så små at vi er jo nesten glad for å få lov til å være med i det gode selskap». En av de intervjuede eierrepresentantene hadde ikke kjenneskap til om det har vært gjort noen slike vurderinger. Imidlertid ble det trukket fram at «alle disse selskapene er jo selskap med langsiktige forhold, for eksempel Hammerfest energi. Her har jo eierskapet vart i flere tiår. Her har man nok gjort noen vurderinger av den samfunnsnyttens som ligg bak at man fortsatt er med i selskapet».

Vurderinger

Kontrollør vurderer det slik at det ikke er noen fast praksis i kommunestyret for å jevnlig vurdere kommunens eierskap i ulike typer selskap. Dette gjelder også vurdering og valg av selskapsform. Kontrollør registrerer imidlertid at det gjøres mer uformelle vurderinger av dette. Med uformelle vurderinger menes det her at det gjøres vurderinger, men at disse ikke dokumenteres. Kontrollør vurderer det derfor slik at kommunens (kommunestyrets) praksis ikke er fullt ut i tråd med KS sin anbefaling på dette området.

3.2.3 Utarbeidelse av eierskapsmelding

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 4 vedrørende eierstyring gjelder utarbeidelse av eierskapsmeldinger. Her anbefales det at kommunestyret hvert år bør fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Data

Som nevnt i kapittel 2.4.1 så har ikke kommunestyret i Hasvik vedatt noen eierskapsmeleding for sitt eierskap i selskaper. Kommunestyret har heller ikke fastsatt noen overordnede prinipper for sitt eierskap.

Vurderinger

Hasvik kommune ved kommunestyret har ikke en praksis som er i tråd med KS sine anbefalinger på dette området.

En mangel på eierskapsmelding fører til mangel på styringssignaler fra kommunestyret, både i relasjon til kommunens eierrepresentanter, og i relasjon til selskapene som sådan.

Kontrollør vil i denne sammenheng trekke fram at ny kommunelov § 26-1 stiller krav om at det minst én gang i valgperioden skal utarbeides en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Dette kravet gjelder fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret ved oppstart av valgperioden 2019-2023.

Kontrollør finner videre grunn til å trekke fram at Hasvik kommune også ved en tidligere gjennomført eierskapskontroll har blitt anbefalt å utarbeide en slik eierskapsmelding.

3.2.4 Utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 5 vedrørende eierstyring gjelder utarbeidelse og revidering av styringsdokumenter. Her anbefales det at kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Data

Hasvik kommune er medeier i 15 selskaper (se kapittel 2.2). Dette betyr at kommunen ikke kan gjøre gjeldende styringsdokumenter overfor selskapene på egen hånd. I praksis betyr dette at kommunen ikke alene kan utarbeide, vedta og revidere styringsdokumenter som gjelder selskapene uten at dette skjer gjennom et flertall av eierne i selskapene.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra kommunestyremøter i perioden 2016 til juni 2019 viser at kommunestyret i denne perioden har behandlet revidering av selskapsavtalene til selskapene IKA Finnmark IKS (i 2016) og VEFIK IKS (i 2016, 2018 og 2019).

I intervju ble det opplyst at selskapsavtaler blir behandlet i kommunestyret etter initiativ fra selskapene selv. Det samme gjelder andre typer saker, for eksempel saker om utvidet låneramme og utvidelser på eiersiden i selskapene. Kommunen gjør ikke noen slike vurderinger på eget initiativ. En av eierrepresentantene sa i intervju at vedkommende ikke kunne erindre at kommunen har gjort noen selvstendige evalueringer av noen selskapsavtale på politisk nivå, uten at det kommer fra selskapet via administrasjonssjefen.

Vurderinger

Kontrollør vurderer det slik at Hasvik kommune ved kommunestyret behandler de styringsdokumenter som oversendes fra selskapene til behandling, herunder revidering av selskapsavtaler. Som tidligere nevnt kan ikke Hasvik kommune endre slike styringsdokumenter alene.

Kontrollør ser imidlertid at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder kommunens rutiner for vurdering og evaluering av ulike styringsdokumenter, herunder selskapsavtaler. Dersom kommunen finner grunn til det, så kan kommunen som medeier ta slike forhold opp i for eksempel selskapenes eierorganer.

Samlet sett vurderer kontrollør det slik at Hasvik kommune ikke fullt ut har en praksis som er i tråd med KS sin anbefaling på dette området.

3.2.5 Eierorganets sammensetning

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 7 vedrørende eierstyring gjelder eierorganets sammensetning og funksjon. Her anbefales det at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som eierrepresentanter i eierorganet.

Data

Hasvik kommune har ikke noen formelle retningslinjer for hvem som kan eller bør velges som kommunens eierrepresentanter i selskaper.

Kontrollørs gjennomgang av protokoller fra møter i kommunestyret, samt opplysninger gitt i intervju, viser at det er kommunestyret som velger kommunens eierrepresentanter til selskapenes eierorganer.

Kontrollørs gjennomgang av møteprotokoller fra kommunestyret, samt andre dokumenter, viser at kommunestyret i Hasvik velger medlemmer av kommunestyret som eierrepresentanter. Det vises i den sammenheng til tabell 5 ovenfor.

I intervju ble det opplyst at nomineringen av kandidater til vervene som kommunens eierrepresentanter *«skjer på den måten at gruppelederne i de ulike partiene setter seg sammen for å prøve å finne aktuelle kandidater til de vervene, og prøver å fordele vervene slik at alle de politiske partiene blir representert»*. Det *«tas også hensyn til kjønn og egnethet»*. I intervju ble det videre sagt at dem *«også prøver å finne egnede kandidater som ikke er politikere»*. Etter disse drøftingen *«tar man det tilbake til kommunestyret, som voterer over dette»*. I intervju ble det videre opplyst om at voteringene i kommunestyret ofte er enstemmige. Dette på grunn av at kandidatene har blitt fremmet gjennom tverrpolitiske drøftinger.

I intervju ble det videre sagt at *«man forsøker å velge inn folk som har en viss interesse og en viss kompetanse til å utføre en god jobb»*.

Vurderinger

Kontrollør vurderer det slik at Hasvik kommunes praksis med å velge eierrepresentanter til selskapenes eierorganer er i tråd med det KS anbefaler på dette området.

3.2.6 Formelle eiermøter

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 8 vedrørende eierstyring gjelder gjennomføring av representantskapsmøter og generalforsamlinger. Denne anbefalingen er ikke direkte rettet mot kommunens praksis, men mot selskapene. Anbefalingen legger imidlertid til grunn at det skal gjennomføres møter i eierorganene, og synes å forutsette at kommunens eierrepresentanter skal møte i disse.

Data

Kontrollørs gjennomgang av åtte protokoller fra møter i representantskap i de fire interkommunale selskapene som Hasvik kommune er medeier i, viser at Hasvik kommune hadde forfall til tre av disse åtte møtene.

Vurderinger

Kontrollør registrerer at Hasvik kommune hadde forfall til tre av åtte undersøkte møter i representantskap. Dette kan tyde på at det foreligger et forbedringspotensial hos kommunen hva angår å avklare hvem som kan møte for kommunen på de innkalte møtene.

3.2.7 Uformelle eiermøter

Vurderingskriterier

KS sin anbefaling nr. 6 vedrørende eierstyring gjelder uformelle eiermøter. Her anbefales det at det jevnlig gjennomføres eiermøter utenom de formelle eiermøtene. Disse møtene er møter mellom kommunen som eier, styret og daglig leder.

Data

Kontrollør er gjort kjent med at det gjennomføres jevnlige driftsmøter med IKA Finnmark IKS og VEFAS IKS.

De to eierrepresentantene som kontrollør har intervjuet var ikke kjent med at det avholdes noen uformelle eiermøter.

Vurderinger

Kontrollør vurderer det slik at kommunens praksis på dette området ikke er i tråd med KS sin anbefaling.

3.2.8 Konklusjon

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Hasvik kommune på flere punkter ikke utøver sin eierskapsstyring i tråd med KS sine anbefalinger på dette området.

3.3 Har kommunen etablert tilfredsstillende rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapene, og blir de fulgt?

3.3.1 System for eierskapsforvaltning i de folkevalgte organer

Som nevnt ovenfor så foreligger det forbedringspotensial når det gjelder kommunens (herunder kommunestyrets) forvaltning av kommunens eierskap i selskaper.

Dette gjelder spesielt opplæring av kommunens eierrepresentanter, utarbeidelse av eierskapsmelding (herunder eierskapsstrategier), deltakelse på formelle eiermøter (representantskapsmøter), samt avholdelse av uformelle eiermøter.

3.3.2 Administrative system for eierskapsforvaltningen

Kommunens administrasjonssjef har ingen formell rolle i forhold til eierstyringen i det enkelte selskap, men det tilligger likevel administrasjonssjefen å tilrettelegge for den politiske eierskapsforvaltningen.

Av kommunestyrets delegasjoner til administrasjonssjefen er ikke administrasjonssjefen delegert noen særskilt myndighet i saker som gjelder kommunens eierskapsforvaltning.

Administrasjonssjefen har imidlertid i henhold til kommuneloven ansvaret for at saker som skal behandles i kommunestyret, er forsvarlig utredet.

I intervju har kontrollør blitt opplyst om at administrasjonssjefen har et system som sikrer tilrettelegging for den politiske eierstyringen av selskapene. I praksis skjer dette ved at selskapene oversender alle møteinnkallinger og møteutskrifter. Deretter ser administrasjonssjefen gjennom om det er saker som bør følges opp. Møteprotokoller sendes også som referatsaker til kommunestyret.

3.3.3 Etterlevelse av kommunens forpliktelser i forhold til selskapslover og selskapsavtaler

Kontrollør har ved gjennomgang av protokoller fra kommunestyret for perioden 2016 til juni 2019 funnet at kommunestyret gjør de valg av representanter til eierorgan som skal gjøres, samt at kommunestyret behandler de saker som oversendes fra selskapene (selskapsavtaler). Kontrollør har videre funnet at kommunen ikke alltid er representert i de formelle eiermøtene (representantskapsmøter).

3.3.4 Definerings av risikoprofil i forhold til eierskap

Kontrollør har ikke funnet at Hasvik kommune har noen helhetlig risikoprofil knyttet til sitt eierskap i hvert enkelt selskap.

Kontrollør kjenner ikke til at Hasvik kommune har noen risikoprofil sett i forhold til formål med eierskap i det enkelte selskap, formål med selskapene, selskapenes etterlevelse av lovkrav og forpliktelser knyttet til levering av tjenester, eller i forhold til sin eierstyring.

Hasvik kommune har et eget finans- og gjeldsreglement. Her heter det blant annet at kommunens finans- og gjeldsforvaltning ikke skal påføre kommunen vesentlig risiko. Det heter videre at kommunen skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall. Det sies også at finans- og gjeldsforvaltningen skal ivareta grunnprinsippet i kommunelovens formålsbestemmelse om optimal utnytting av kommunens tilgjengelige ressurser med sikte på å kunne gi et best mulig tjenestetilbud.

Kontrollør kan ikke av tilgjengelig åpen dokumentasjon se at Hasvik Kommune har definert/spesifisert hva eierrepresentantene skal se etter/bruke som indikatorer for risiko. For eksempel har kontrollør i overordnet analyse og plan for selskapskontroll følgende indikatorer:

- Negativ økonomisk utvikling (egenkapital, likviditet, avkastning)
- Negativ medieoppmerksomhet
- Store endringer (organisasjon, lederskifte, målsetninger, markedssituasjon)
- Uklar eller komplisert organisering av selskapet
- Rollekonflikter (for eksempel sentrale politikere i styret)
- Svak eierstyring
- Urealistiske eller uklare mål
- Politisk kritikk

En nærmere definering av begrepet risikoprofil vil ut fra kontrollør sin vurdering være et meget viktig verktøy for den enkelte eierrepresentant ute i sitt daglige virke. Dette i forhold til hva de som eierrepresentanter bør se etter, være oppmerksom på, ting som kan indikere varselamper.

Samtidig er det et faktum at det ved kommunens eierskap ikke hovedsakelig er profitt som er drivkraften for å gå inn i selskap, men snarere samfunnsmessige formål, eksempelvis lovpålagt renovasjon. I dette ligger at eierskapet ikke utløser finansiell risiko alene, men i tillegg tilknyttet andre risikofaktorer som organisasjon, eierstyring, lovpålagt ansvar for kvalitetsmessig tjenesteyting med videre. En nærmere spesifisering av risikoprofil sett i lys av dette bør vurderes tatt inn i finansreglement eller eierskapsmelding, samt også være et sentralt tema i opplæring av de folkevalgte.

Hasvik kommune har ikke gitt en nærmere spesifisering av risikoprofil utover finansiell risiko i kommunens finansreglement. Hasvik kommune har en lav til moderat risiko for økonomisk tap gjennom sitt eierskap i de heloffentlig eide selskap. Eierskap i IKS innebærer ubegrenset ansvar i forhold til eierandel. Dette innebærer at et eventuelt driftsunderskudd i en eller annen form vil bli tilbakeført til eierkommunene. Samtidig er hovedformål med kommunens eierskap i disse selskapene i stor grad av samfunnsmessig karakter. Kommunikasjon og samhandling mellom eierskapsutøver og overordnet politisk nivå vil da være viktig for tidligst mulig å fange opp risikoindikatorer. Risiko for tap i AS er kun innskutt aksjekapital.

3.3.5 Definerings av risiko ved etablering av datterselskap i interkommunale selskap

Kontrollør kan ikke se av selskapslovgivningen at det stilles lovkrav om slik behandling i henholdsvis representantskap eller kommunestyre ved opprettelse av datterselskap. Det bør imidlertid fremlegges kommunestyret til orientering før etablering av datterselskap i IKS eller AS.

Eierskap i et interkommunalt selskap (IKS) utløser et ubegrenset ansvar for eierkommunen i henhold til eierkommunens andel i selskapet. Dersom selskapet påtar seg risiko ved eksempelvis opprettelse av datterselskap vil denne risikoen dermed føres tilbake til

eierkommunene. I dette tilfellet synliggjøres det ved at konkurs i VEFAS IKS's datterselskap Finnmark Biobehandling AS indirekte har utløst merkostnader for eierkommunene.

Kontrollør kan ikke se av møteprotokoller fra kommunestyret/formannskap i det tidsrom datterselskapet ble opprettet (2013/2014) at selve opprettelsen av datterselskapet har vært politisk behandlet i kommunen.

Kommunestyret har imidlertid behandlet henvendelse fra representantskapet vedrørende revisjon av selskapsavtale for VEFAS IKS, der ordlyden i selskapsavtalens § 6 endres til «*Selskapets samlede lånegjeld skal ikke overstige 70 millioner kroner*». Endring av lånerammen var aktualisert i forbindelse med investeringsbehov hos VEFAS IKS som følge av inntredelse i datterselskapet Finnmark Biobehandling AS. Kommunestyret i Hasvik sluttet seg enstemmig til den foreslåtte endringen i selskapsavtalen (sak 11/2013).

Det ligger utenfor kontrollørs mandat å foreta vurderinger om slike avgjørelser er å betrakte som så vidt prinsipielle at representantskapet uansett bør eller skal fatte avgjørelse i saker av denne karakter. Det vil likevel være opp til representantskapet og eierkommunene å ivareta den eventuelle risikoøkning en slik eierskapsutvidelse vil medføre.

Ut fra opplysningene i faktagrunnlaget ovenfor kan det se ut som om opprettelse av Finnmark Biobehandling AS ikke er besluttet i morselskapets representantskap, men kun vedtatt i styret. Kontrollør kjenner ikke til at denne saken har vært til realitetsbehandling i kommunestyret. Hasvik Kommunestyret er kun indirekte orientert via vedtak/endring av selskapsavtalen om økning i lånerammen (sak 11/2013).

For å oppnå en best mulig kontroll med dette kan en løsning være å legge inn klausuler i selskapsavtaler/eieravtaler om hvilket nivå som skal fatte beslutning om, eventuelt godkjenne slike utvidelser i eierskap.

3.3.6 System for evaluering av eierskap

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket. Hasvik kommune kan ha ulike motiv for opprettelsen av selskap og inntreden i etablerte selskapsordninger.

Selv om valg av selskapsform er foretatt, bør videre eierskap i de ulike selskapene jevnlig evalueres samt om selskapene er i tråd med eierskapenes formål og føringer som er lagt fra eierkommunens side.

Det fremkommer ikke av protokoller at selskapsavtaler jevnlig revideres. Dette er momenter som av kontrollør er påpekt i tidligere kontroller når det gjelder manglende evalueringer av selskapsavtaler/vedtekter.

Hasvik kommune har ikke nedfelte føringer på valg av selskapsform ut fra formål og strategier.

Hasvik kommune foretar ikke jevnlig evaluering av selskapsavtaler og eventuelle andre avtaler tilknyttet de selskap kommunen har eierskap i. Det foretas i liten grad evaluering av videre eierskap i de ulike selskap.

3.3.7 Konklusjon

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder Hasvik kommunes rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper.

3.4 Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på blant annet vann, avløp og renovasjon (VAR-området), og revisjon?

3.4.1 Om VAR-området

Hasvik kommune har etter kontrollørs vurdering en tilfredsstillende oppfølging av VEFAS IKS sett i forhold til om den lovpålagte tjenesteutøvelse som selskapet skal utføre på vegne av kommunen.

VAR-området i Hasvik kommune var gjenstand for forvaltningsrevisjon i 2017.²⁰ Revisor konkluderte da med at Hasvik kommune har et tilfredsstillende system for beregning av selvkost på VAR-området. Imidlertid bemerket revisjonen at Hasvik kommune ikke fastsetter gebyrer på VAR-området i samsvar med retningslinjene.

Det er ikke mottatt noen merknader fra kommunerevisjonens side i forhold til kommunens forvaltning av de lovpålagte renovasjonstjenestene, herunder ivaretagelse av selvkostprinsippet.

Selskapet VEFAS IKS utfører lovpålagt renovasjonstjenester på vegne av Hasvik kommune, og skal derigjennom ivareta det ansvar kommunen har for at renovasjonstjenesten oppfyller forurensningslovens krav til kvantitet, kvalitet og kostnadsfordeling til selvkost.

På bakgrunn av opplysningene ovenfor vurderes kommunen å ha et tilfredsstillende system for å ivareta sitt overordnede ansvar for den lovpålagte renovasjonstjeneste selskapet utøver på kommunens vegne.

3.4.2 Om revisjonsområdet

VEFIK IKS utgjør Hasvik kommunes lovpålagte revisjonsordning jfr. kommunelovens bestemmelser. Kommunen ivaretar sitt overordnede ansvar for lovpålagte revisjonstjenester som er satt ut til å betjenes av VEFIK IKS på følgende måte:

²⁰ VEFIK IKS – Rapport: Beregning av selvkost på VAR-området – Hasvik kommune (2017).

Kontrollutvalget har på vegne av kommunestyret det løpende påse-ansvaret med VEFIK IKS som revisjonsordning for Hasvik kommune. Rapportering til kommunestyret fra kontrollutvalget vedrørende sitt påse-ansvar overfor revisjonsordningen foregår i all hovedsak gjennom årsmeldingen. Dersom det i løpende kontroll oppstår situasjoner som gjør det nødvendig gis en direkte rapportering opp til kommunestyret.

Kommunen mottar i begynnelsen av hver valgperiode engasjementsbrev fra VEFIK IKS hvor selskapet synliggjør sitt samlede oppdrag for kommunen.

VEFIK IKS har i 2016 mindreforbruk og regnskapet for 2017 er avsluttet i balanse. Ved eventuelt merforbruk vil Hasvik kommunen være ansvarlig for inndekning av merforbruk i henhold til eierandel. Det samme vil gjelde i forhold til de øvrige IKS'er som inngår i kommunens eierportefølje. For VEFIK IKS har det i løpet av kontrollperioden vært vesentlige organisatoriske endringer med utvidelse av antall eierkommuner uten at dette har medført noen åpenbar økning i kommunens finansielle risiko.

Kommunestyret ivaretar sitt lovpålagte ansvar for forsvarlig revisjonsordning gjennom kontrollutvalgets påse-ansvar jfr. kommunelovens bestemmelser og tilhørende kontrollutvalgsforskrift. Kontrollutvalget rapporterer eventuelle avvik i ordningen direkte til kommunestyret.

Det er i kontrollperioden funnet grunnlag for å rapportere til kontrollutvalget om avvik vedrørende levering av revisjonstjenester til Hasvik kommune. Dette gjelder manglende levering av rapporter etter forvaltningsrevisjon, jf. plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020.

3.4.3 Konklusjon

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Hasvik kommune har tilfredsstillende system for å sikre at de kommunalt eide selskap utfører lovpålagte oppgaver i henhold til lov og forskrifter.

4. Samlet vurdering og konklusjoner

Denne eierskapskontrollen er gjennomført for å kontrollere hvordan kommunens eierinteresser blir utøvd, og om kommunen fører kontroll med sine eierinteresser.

På grunnlag av de funn og vurderinger som er gjort i denne eierskapskontrollen konkluderer kontrollør som følger:

4.1 Hvordan utøves kommunens eierinteresser?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at Hasvik kommune på flere punkter ikke utøver sin eierskapsstyring i tråd med KS sine anbefalinger på dette området.

4.2 Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

På grunnlag av de funn som er gjort så vurderer kontrollør det slik at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder Hasvik kommunes rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper.

5. Anbefalinger

På grunnlag av de funn som er gjort i denne eierskapskontrollen anbefaler kontrollør at Hasvik kommune iverksetter følgende tiltak i tilknytning til sin eierskapsforvaltning:

- Utarbeide og vedta eierskapsmelding, herunder prinsipper og strategier for eierskap
- Utarbeide risikoprofil for de selskap kommunen er medeier i
- Utarbeide rutiner som sikrer at kommunen er representert i selskapenes eiermøter
- Innføre rutiner som sikrer at kommunestyret blir gjort kjent med saker som skal behandles i de ulike selskapene sine eierorganer
- Innføre jevnlig rapportering fra kommunens eierrepresentanter til kommunestyret om møter og vedtak i selskapenes eierorganer
- Arrangere opplæring av folkevalgte i tema om eierstyring og selskapsledelse

6. Kilder og litteratur

Kontrollutvalget i Hasvik kommune og KUSEK IKS

Selskapskontroll - Overordnet analyse 2017-2020 – Hasvik kommune

Plan for selskapskontroll 2017-2020 – Hasvik kommune

Oppstartsbrev til Hasvik kommune v/administrasjonssjefen

Invitasjon til å delta i intervju - administrasjonssjefen

Invitasjon til å delta i intervju - to eierrepresentanter

Intervjuguider

Intervjureferat

Brev til kommunens revisor

Svarbrev fra kommunens revisor

Hasvik kommune

Nemdstruktur og utvalsreglement

Delegasjon til ordfører

Delegasjon til administrasjonssjefen

Generelle regler for bruk av delegert myndighet

Finans- og gjeldsreglement

Etiske retningslinjer

Økonomiplan 2018-2021

Årsbudsjett 2018

Årsregnskap 2018

Årsmelding 2018

Forslag til kommuneplan – Samfunnsdelen

Protokoller fra kommunestyremøter i perioden 2016 – juni 2019

Protokoller fra formannskapsmøter i perioden 2016 – juni 2019

Selskapene

Selskapsavtale for IKA Finnmark IKS

Selskapsavtale for VEFAS IKS

Selskapsavtale for VEFIK IKS

Selskapsavtale for KUSEK IKS

Protokoller fra representantskapsmøter

Litteratur med mer

KS - Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

NKRF – Veileder i selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll

KUSEK IKS – Rapport: Selskapskontroll ved Vest-Finnmark Avfallsselskap VEFAS IKS (2016)

VEFIK IKS – Rapport: Beregning av selvkost på VAR-området – Hasvik kommune (2017)

Regelverk

Lov om kommuner og fylkeskommuner

Lov om interkommunale selskaper

Lov om aksjeselskaper

Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

Internett

Hasvik kommune

<https://www.hasvik.kommune.no>

Brønnøysundregistrene.no

<https://www.brreg.no>

Proff.no

<https://www.proff.no>

7. Vedlegg

Vedlegg 1: Høringssvar fra administrasjonssjefen

Fra: Erik Arnesen

Sendt: 24. september 2019 09:33

Til: Tom Øyvind Heitmann

Kopi: Hasvik Kommune; Kate M. Larsen; Jan Henning Fosshaug

Emne: SV: Rapport etter eierskapskontroll - til uttalelse

Hei.

Jeg har lest gjennom rapporten. Slik jeg vurderer det er faktaopplysningene som rapporten bygger på korrekte. Når det gjelder rapportens vurderinger og anbefalinger, vil jeg fremme mine bemerkninger direkte for kommunestyret i møte.

Mvh.

Erik Arnesen
rådmann

Vedlegg 2: Forespørsel til kommunens revisor

Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS
Oarje-Finnmárkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO

VEFIK IKS

Epost: post@vefik.no

Journr.	Arkivkode	Saksbehandler	Telefon	Deres ref	Dato
2018/13031-2	4/1 03	Kate M Larsen	957 80 657		02.07.2018

EIERSKAPSKONTROLL I HASVIK KOMMUNE - FORESPØRSEL TIL KOMMUNENS REVISOR

Kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg pålegger kontrollutvalget å gjennomføre eierskapskontroll. KUSEK IKS er av kontrollutvalget i Hasvik kommune bedt om å utføre denne eierskapskontrollen.

For å sikre en best mulig gjennomføring av kontrollen henvender KUSEK IKS til kommunens revisor.

Det følger av kommuneloven § 80 om eierskapskontroll at kommunens kontrollutvalg og revisor (har) rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll.

KUSEK IKS ber om å få tilsendt nummererte brev, informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for kommunen samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

- Gjennomføres det spesielle kontroller rettet mot kommunens eierskap i forhold til selskapsportefølje?
- Hvilken rolle har kommunerevisjon ut mot de hel offentlige eide selskap? F.eks møter revisjon på generalforsamlinger-/representantskapsmøter i de ulike selskaper?
- Holder revisjon seg orientert om saker som behandles i eierorganene? Mottar revisjonen innkallinger og møteutskrifter i forbindelse med møter i eierorganene?
- Har revisjon i prosjekter vedrørende VAR-området funnet indikatorer på at kommunen sitt gebyrregulativ ikke er i samsvar med lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap i henhold til lov og forskrift?
- Har revisjonen funn av avvik sett mot Finansreglement sitt reglement for hvilke type risiko ved kjøp av aksjer i selskap og praksis i kommunen har?

KUSEK IKS gjør oppmerksom på at eierskapskontrollen også vil kunne bygge på revisors arbeid.

Vi ber om få tilsendt svar på spørsmålene snarest og **innen 12. juli 2018**. Spørsmål i forbindelse med eierskapskontrollen kan rettes til undertegnede.

Med vennlig hilsen
Kate. M. Larsen
Daglig leder

Vedlegg 3: Svarbrev fra kommunens revisor

Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS
Oarje-Finnmárkkku suohkanrevisiuvdna SGO

KUSEK IKS	
Mottatt	06.09.18
Reg.nr.:	316
Saksbeh.:	THL
Ark.kode P:	
Ark.kode S:	
F. nr.:	13031
Dok.nr.:	3

KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET I VEST-FINNMARK IKS
Postboks 95
9615 HAMMERFEST
Att: Larsen, Kate Margot

Saksbehandler	Telefon	Deres ref.	Dato
Cecilie Berg Huemer	46828466		06.09.2018

EIERSKAPSKONTROLL – SVAR FRA KOMMUNENS REVISOR

Hasvik kommune har ikke fått tilsendt nummerert brev. Vi har ikke informasjon om rådgivning som har vært utført for Hasvik kommune. Vi har foretatt en del veiledning i bruk av art og besvarer lignende bokføringsspørsmål, men ikke utdypende rådgivning.

- Det gjennomføres ikke spesielle kontroller rettet mot kommunens eierskap i forhold til selskapsportefølje. Vi foretar kun en gjennomgang av hvilke selskaper kommunen har eierskap i.
- Revisjonen møter ikke på generalforsamlinger og representantskapsmøter i de ulike selskaper som er hel offentlige eide selskap.
- Revisjonen holder seg ikke orientert om saker som behandles i eierorganene, og vi mottar heller ikke innkallinger og møteutskrifter i forbindelse med eierorganene.

- Revisjon har foretatt et VAR-prosjekt i Hasvik, og her er hovedkonklusjonen: Etter revisjonens vurdering har Hasvik kommune et tilfredsstillende system for beregning av selvkost på VAR-området. Revisjonen vil imidlertid bemerke at våre undersøkelser viser at Hasvik kommune ikke fastsetter gebyrer på VAR-området i samsvar med retningslinjene.

Selvkostkalkyler

Kommunen utarbeider forkalkyler som innarbeides i budsjett- og økonomiplan og behandles i samsvar med kravene i forskriften.

Med bakgrunn i «Retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester» er det vår vurdering at kommunens rutiner med prosentvis påslag fra forrige år ikke er i tråd med kravet om at forkalkylene bør inneholde overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader.

Kommunen utarbeider etterkalkyler i samsvar med forskriften.

Gebyrgrunnlaget

I etterkalkylen er det tatt hensyn til kommunens direkte og indirekte kostnader til drift, vedlikehold og kapital som kan henføres til produksjon og levering av VAR-tjenester.

Vi vil allikevel bemerke at:

Telefon 78 44 94 50 E-post: post@vefik.no www.vefik.no Org.no: 887 013 322	Postadresse Postboks 1023 9503 Alta	Besøksadresser Alta Løkkeveien 3	Hammerfest Havneveien 5	Lakselv Rådhuset
---	---	--	----------------------------	---------------------

- ☐ kommunen har ikke innarbeidet andre inntekter i gebyrgrunnlaget
- ☐ kommunen har ikke innarbeidet renteinntekter/alternativkost for selvkostfond i gebyrgrunnlaget.

Behandling av over- og underskudd

Kommunen har behandlet overskudd i gebyrregnskapene i tråd med forskriften. Når det gjelder underskudd i gebyrregnskapet angjeldende vann og avløp 2016 er resultatet dekket inn mot tidligere års overskudd. Hasvik kommune har ikke gjort eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning når det gjelder vann og avløp. Kommunen har derav ikke anledning til å føre underskudd mot økning i gebyret.

- Vefik IKS har ikke foretatt eksplisitte kontrollhandlinger rettet mot Finansreglementet sitt reglement ved kjøp av aksjer i selskap, opp mot kommunens praksis.

Med hilsen

Cecilie Berg Huemer
Revisormedarbeider

